

Lausunto

27.11.2023

Asia: VN/29230/2023

Sosiaali- ja terveysministeriön asetus Sosiaali- ja terveysalan tietolupaviranomaisen suoritteiden maksullisuudesta

Lausunnonantajan lausunto

Onko suoritteet jaoteltu tarkoituksenmukaisesti?

Lausunntuonnoksen mukaan suppeasta tietoluvasta perittävää maksua tulnaisiin alentamaan 600 eurosta 300 euroon, ja laajasta tietoluvasta perittävää maksua 3000 eurosta 2000 euroon. Findata on tyytyväinen tähän kehitykseen, ja hintojen laskeminen näyttää perustellulta Findatan kustannusvastaavuuslaskelmien perusteella. Niin sanotusta normaalista tietoluvasta perittävä maksu nousisi sadalla eurolla 1300 eurosta 1400 euroon, ja aineiston käsittelystä perittävä tuntihinta 135 eurosta 150 euroon. Findata pitää hintojen nostamista valitettavana, vaikkakin ymmärtää perustelumuiustiossa esitetyt tarpeet nostolle. Muut tietolupia sekä tietopyyntöjä koskevat maksut pysyisivät ennallaan.

MAKSUJEN PORRASTAMINEN JA KOHTUULLISUUS

Findata viittaa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2022/868 eurooppalaisen datan hallinnoinnista ja asetuksen (EU) 2018/1724 muuttamisesta (datanhallinta-asetus) 6 artiklaan, jossa säädetään asetuksen 7 artiklan mukaisten toimivaltaisten elimien perimien maksujen määräytymistä, kun toimivaltaiset elimet myöntävät tai epäävät dataan pääsyn uudelleenkäyttöä varten.

Datanhallinta-asetuksen 6 artiklan mukaan veloitettavien maksujen on oltava avoimia, syrjimättömiä, oikeasuhteisia ja objektiivisesti perusteltuja, eikä niillä saa rajoittaa kilpailua. Asetuksen johdanto-osan 15 kohdan mukaan tieteellisen tutkimuksen suosimista olisi pääsääntöisesti pidettävä syrjimättömänä. Datanhallinta-asetuksen 6 artiklan 4 kohdan mukaan on kannustettava datan uudelleenkäyttöä muihin kuin kaupallisiin tarkoituksiin, kuten tieteellisiin tutkimustarkoituksiin. Data voidaan säännöksen mukaan asettaa saataville alennettuun hintaan tai maksutta erityisesti oppilaitoksille. Myös maksuperustelain 6 §:n mukaan julkisoikeudellisista

suoritteista voidaan tietyissä tilanteissa määrätä perittäväksi omakustannusarvoa alempia maksuja tai jättää maksu kokonaan perimättä.

Findata pitää maksujen kohtuullista tasoa ensiarvoisen tärkeänä. Edellä kuvattujen hinnoittelua koskevien mahdollisuuksien hyödyntämistä on perusteltua arvioida sekä tämän maksuasetuksen jatkovalmistelussa että tulevina vuosina. Erityisen tarpeellista tämä on, jos tieteellisen tutkimuksen tekemiseen käytettävissä oleva rahoitus vähenee.

Ovatko eri suoritteista perittävät maksut ymmärrettäviä ja oikeudenmukaisia?

-

Onko omakustanteisesti perittävä maksu ja tuntihinta Findatan työstä ymmärrettävä?

-

Muut asetusluonnosta koskevat huomiot.

MAKSUJEN MÄÄRITTÄMISESSÄ HUOMIOITAVAT KUSTANNUKSET

Maksuperustelain lisäksi datanhallinta-asetuksessa rajataan sitä, minkälaisia kustannuksia voidaan huomioida, kun määritellään Findatan suoritteista perittäviä maksuja. Findata viittaa erityisesti datanhallinta-asetuksen 6 artiklan 5 kohtaan, jonka mukaan maksujen on perustuttava kustannuksiin, joita aiheutuu uudelleenkäyttöä koskevien pyyntöjen käsittelystä ja rajoitettava välttämättömiin kustannuksiin, jotka muodostuvat datan jäljentämisestä, saataville asettamisesta ja jakelusta, oikeuksien selvittämisestä, anonymisoinnista tai muusta henkilötietojen valmistelusta, turvallisen käsittely-ympäristön ylläpitämisestä, uudelleenkäytön sallimista koskevan oikeuden hankkimisesta julkisen sektorin ulkopuolisilta kolmansilta osapuolilta ja uudelleenkäyttäjien tukemisesta näiden hakiessa suostumusta rekisteröidyiltä ja lupaa datan haltijoilta, joiden oikeuksiin ja etuihin tällainen uudelleenkäyttö voi vaikuttaa. Kun otetaan huomioon, mitä toisilaisissa on säädetty Findatan päätöksenteon edellytyksistä sekä aineiston käsittelystä, kaikki mainitut kustannustyypit eivät ole relevantteja Findatan toiminnassa.

Datanhallinta-asetuksen 6 artiklassa näytetään rajaavan maksuperustelaista eroavalla tavalla sitä, minkälaisia kustannuksia Findatan suoritteiden maksujen määrittämisessä voidaan ottaa huomioon. Jatkovalmistelussa on syytä arvioida, vastaavatko huomioidut kustannukset datanhallinta-asetuksessa säädettyä sekä varmistaa, että maksun perusteeksi on otettu vain datanhallinta-asetuksen 6 artiklan näkökulmasta mahdolliset kustannukset.

Maksujen määrittelemisessä on käytetty Findatan kustannusvastaavuuslaskelmia. On huomioitava, että harvinaisten suoritteiden kohdalla keskiarvoon perustuva arvio ei anna oikeaa kuvaa siitä, minkä verran työaikaa yksittäisen suoritteen toteuttamiseen kuluu. Luotettavan keskimääräisen käsittelyajan määrittämiseen tarvitaan usean kymmenen käsitellyn hakemuksen massa.

Epätasällisyyttä luo myös inhimillisen virheen mahdollisuus työpanoksen kohdentamisessa sekä se, että suoritteiden laatu voi vaihtua kesken käsittelyn.

TIETOPYYNTÖÖN ANNETUN PÄÄTÖKSEN MUUTTAMINEN

Findata ehdottaa, että maksuasetukseen lisättäisiin tietopyyntöön annetun päätöksen muuttamisesta perittävä maksu. Tietopyyntöön annetun päätöksen muuttamisesta on kysymys muun muassa, kun lisätään tietoja (esimerkiksi muuttujia) aggregoitujen tilastotietojen tuottamiseksi. Tietopyyntöön annetun päätöksen muuttamisen työmääräarvio on 40 % uuden tietopyyntöhakemuksen käsittelyn työmäärästä. Sen vuoksi Findata ehdottaa tietopyyntöön annetun päätöksen muuttamisesta perittäväksi maksuksi 1000,00 euroa.

MAKSUASETUKSEN VOIMASSAOLO

Maksuasetuksen ehdotetaan olevan voimassa kalenterivuoden 2024. Findata ehdottaa, että voimassaoloaikaa pidennettäisiin tästä vähintään kahteen vuoteen. Pidempi voimassaoloaika lisäisi hintojen muodostumista koskevaa ennakoitavuutta, mikä olisi hyödyllistä niin Findatalle kuin sen asiakkaillekin.

Muotka Tanja
Sosiaali- ja terveysalan tietolupaviranomainen Findata